

K teorii protivzdušné operace

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka A. N. Světlíšina, kandidáta historických věd a plukovníka inženýra E. V. Sedcva, kandidáta technických věd, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 3/1981.

Nutnost organizace a vedení bojové činnosti uskupením sil a prostředků PVO formou protivzdušných operací vznikla, jak to potvrzují historické zkušenosti, již ve druhé světové válce, kdy bojující státy začaly vést velké vzdušné útočné operace s cílem vedení úderů na důležité strategické objekty na válčících a v hlubokém týlu. Zvláště tehdy bojová činnost vojsk PVO, která směřovala k odražení a zmaření těchto úderů letectva nepřítele, postupně přerůstala rámcem taktiky a nabývala na charakteru protivzdušné operace.

Vznik hlavních rysů takové operace se nejvýrazněji projevil v činnosti vojsk PVOS v průběhu Velké vlastenecké války. Objektivními předpoklady toho byly:

- koncentrace hlavních sil PVO při obraně nejdůležitějších prostorů a oblastí,
- vznik frontů a armád PVO,
- existence velkých sil stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva v sestavě svazků a svazů PVO,
- zavedení radiolokačních a jiných průzkumných prostředků a prostředků vedení, které umožňovaly získat zprávy o sí-

tuaci v celém obranném pásmu a na přístupech k němu a zabezpečit sladěnou činnost všech sil a prostředků PVO a součinnosti vojsk, podřízenou celkovému zámyslu činnosti,

— dokonalé využívání vysokých manévrovacích kvalit stíhacího letectva k vytvoření převahy na hlavních směrech činnosti vzdušného nepřítele ve prospěch obrany objektů státu a uskupení vojsk na rozsáhlém prostoru [viz Sovětská encyklopedie, sv. 6, Vojeznizdat. 1978, s. 590].

Velký význam pro vznik a ustanovení teorie protivzdušné operace v letech války měly i nové principy organizace PVO a používání jednotlivých druhů vojsk. Mezi nejdůležitější patřily:

- přechod k zónovému principu PVO při obraně velkých administrativních, politických a ekonomických center státu a hlavních komunikací,
- rozvoj a zdokonalování umění ve vytváření a v bojovém použití uskupení sil a prostředků PVO a jejich široký manévr z hloubky bezprostředně za vojsky v útoku,
- organizace těsné součinnosti sil a prostředků PVO státu se silami a prostředky PVO frontů,

— aktivní účast svazků vojsk PVOS při blokování obklíčených uskupení nepřítelů.

V armádách mnohých států světa v poválečném období probíhal rozvoj teorie protivzdušné operace pod vlivem řady faktorů. Nejdůležitější byly: zavedení jaderných zbraní a nejefektivnějších prostředků jejich dopravy na cíl — reaktivního letectva a raket různého určení, kromě toho další zdokonalování sil a prostředků PVO. Všechno to napomáhalo tomu, aby vzdušný prostor se stal jednou z nejdůležitějších sfér ozbrojeného zápasu, kde mohou působit nejmohutnější prostředky ničení s úplnou realizací jejich možností co do rychlosti, výšky a narůstajícímu dosahu.

Velení NATO počítá s tím, že síly a prostředky vzdušného napadení v soudobé

válce mohou být použity formou vzdušné kosmické operace (ve válce s použitím jaderných zbraní) nebo velkých útočných vzdušných operací (ve válce s použitím klasických prostředků ničení). Kromě toho velení NATO plánuje vést obranné vzdušné operace a operace na válčisti k podpoře vojsk, průzkumu a přepravě vojsk a materiálu.

Proti takovému použití prostředků vzdušného napadení nepřítel musí být postaveny příslušné formy a způsoby vedení protivzdušné operace.

V článku jsou rozebrány některé aspekty stanovení teorie protivzdušné operace. Správné chápání této otázky má důležitý význam pro další vědecké rozpracování problematiky daného tématu.

Bojová činnost vojsk PVOS, která v průběhu Velké vlastenecké války bránila proti úderům ze vzduchu životně důležitá administrativní, politická, průmyslová a hospodářská centra a objekty státu, komunikace a zásobovací základny bojující armád, měla strategický význam a byla neoddelitelnou součástí úsilí sovětských ozbrojených sil k porážce fašistického Německa a jeho spojenců.

Složení a bojové možnosti vojsk PVOS neustále narůstaly. Hlavní tendencí v tomto procesu byl **přechod od bodové (objektové) protivzdušné obrany k zónové objektovému systému PVO**, kdy silné uskupení sil a prostředků PVO, vytvářené na základě jednotného plánu a centralizovaného velení, mělo bránit rozsáhlé prostory, zabezpečovat nepřetržitost úderů proti vzdušnému nepříteli v různých výškách, v celém pásmu jeho průletu a trvalé narůstání úsilí z hloubky.

To bylo podmíněno především charakterem činnosti nepřátelského letectva při vedení úderů ze vzduchu na nejdůležitější strategické a jiné objekty v přifrontovém pásmu a v týlu sovětského státu, dále i rostoucími bojovými možnostmi sil a prostředků PVO.

Během celé války proti Sovětskému svazu snažilo se německé fašistické velení soustředit úsilí svého letectva na rozhodující směrech sovětsko-německé fronty. Hlavní formou jeho používání, zvláště při vedení úderů na nejdůležitější strategické objekty, byly útočné vzdušné operace. Nepřítel je vedl cílevědomě, podle jednotného plánu, s použitím sil jednoho nebo několika leteckých svazů fašistického Němec-

ka. Měly veliký prostorový rozmach a značnou délku trvání.

Úkoly, spojené se zaměřením těchto vzdušných operací, nemohly být řešeny v rámci bodového (objektového) systému PVO, kdy bojová činnost vojsk protivzdušné obrany byla plánována a vedena samostatně v rámci každého objektu a bez potřebné součinnosti s vojsky, která bránila sousední objekty.

Efektivnost odražení hromadných náletů německého fašistického letectva byla stále více závislá na umění používat manévry sil stíhacího letectva a protiletadlových prostředků z jednoho směru a objektů na jiné a pružné součinnosti mezi různými silami. To všechno objektivně ovlivnilo přechod k organizaci zónové objektového systému PVO a ke vzniku protivzdušné operace.

Klasickým příkladem silně rozvinuté zónové objektové protivzdušné obrany byl systém PVO Moskvy. Její celková hloubka, i se základními stíhacími letectva, dosahovala 200—250 km.

Soustředování sil a prostředků vojsk PVOS a PVO frontů neustále narůstalo.

Bojová činnost vojsk PVOS v průběhu Velké vlastenecké války, zaměřená na odražení a zmaření vzdušných operací letectva fašistického Německa a jeho spojenců proti strategickým a jiným důležitým objektům, postupně přerostla rámcem taktiky a získala rysy protivzdušných operací.

V průběhu této bojové činnosti vojsk PVOS se nejvýrazněji projevilí takové hlavní rysy protivzdušných operací, jako: využívání značných sil PVO podle celkového plánu a za centralizovaného velení z jednotného VS, hluboké operační členění sil

PVO, soustředění úsilí ke spolehlivé obraně hlavních strategických objektů, předpokladů čar ničení vzdušného nepřítele na maximální vzdálenost od hlavních bráněných objektů, organizace těsné součinnosti vojsk PVOs se svazy jiných druhů ozbrojených sil, atd.

Hlavní faktory, které ovlivnily vznik protivzdušných operací v letech minulé války (kromě uvedených objektivních předpokladů) byly:

- prudce narůstající prostorový rozmach boje se vzdušným nepřítelem,
- výrazná nutnost soustřeďování sil a prostředků PVO k obraně nejdůležitějších strategických objektů, proti kterým byla nejpravděpodobnější činnost letectva nepřítele formou vzdušných operací.
- organizace silných operačně strategických svazů (sborů) PVO v předvečer války a v průběhu války vytváření operačních a operačně strategických svazů PVO, jejichž velení mohlo zabezpečit centralizované velení všem silám PVO,
- využívání velkých sil stíhacího letectva se značným akčním rádiem (250 až 300 km) ve prospěch protivzdušné obrany,
- vybavení vojsk PVOs rádiovými a radiolokačními stanicemi a jinými prostředky velení a nařízení.

V průběhu Velké vlastenecké války se dostatečně výrazně projevil také základ plánování bojového použití vojsk PVOs ve formě protivzdušných operací:

- cílevědomé úkoly určené Hlavním stanem vrchního velení nebo generálním štábem svazům PVO, které byly přesně vymezeny co do času a prostoru,
 - plánování bojové činnosti různorodých sil a prostředků PVO podle jednotného zámyslu,
 - rozhodný a aktivní charakter činnosti vojsk PVO, zvláště stíhacího letectva, při ničení sil vzdušného nepřítele, který pronikl do hloubky,
 - zabezpečení přesné součinnosti vojsk PVOs se silami PVO jiných druhů ozbrojených sil a jejich centralizované velení atd.
- Z toho vyplývá, že bojová činnost vojsk PVOs na nejdůležitějších směrech v letech

minulé války svými cíli, rozsahem, důležitostí plnění úkolů, formou její organizace a vedení, dosaženými výsledky a množstvím zúčastněných sil nabyla na operačním rozmachu a často měla charakter samostatných protivzdušných operací. V sovětské vojenské teorii té doby však ještě neexistoval samotný pojem „operace vojsk PVO“.

Nejdůležitější závěr, který vyplynul ze zkušeností protivzdušné obrany v letech druhé světové války, spočíval v tom, že proti použití nepřátelského letectva formou vzdušné operace bylo nutné postavit činnost všech sil PVO stmelěných jediným zámyslem. To umožnilo dosáhnout optimálního rozdělení jejich úsilí a využívání zdrojů, dokonale využívat bojových možností vojsk a zvýšit efektivnost protivzdušné obrany vcelku. V tomto případě narůstala také úloha operačních stupňů velení vojsk PVOs, a to v otázkách přípravy a vedení bojové činnosti, organizace a uskutečnění součinnosti.

Přitom zkušenosti z minulé války svědčí o tom, že v jejich činnosti mají zvláštní význam umění soustřeďování sil a prostředků PVO ke spolehlivé obraně hlavních objektů, zabezpečení těsné součinnosti vojsk PVOs se silami PVO frontů, uskutečnění rozhodného manévru protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem k vytvoření vysokých hustot na nejdůležitějších směrech.

Zkušenosti z války rovněž potvrzují, že silná, efektivní a nepřetržitě působící protivzdušná obrana může se stát jedním z hlavních kritérií připravenosti k válce. Přitom úspěch odražení nenadálého vzdušného napadení při zahájení války bude zřejmě záviset nejen na silách a prostředcích PVO, které jsou k dispozici, ale i na stavu a stupni jejich bojové pohotovosti, efektivnosti forem a způsobů, bojového použití. Tyto zásady si uschovávají svůj význam také v soudobých podmínkách. Současně však je nutné brát v úvahu podstatné změny v prostředcích a způsobech boje se vzdušným nepřítelem. Toto všechno ostře staví před sovětské vojenské myšlení úkol dále rozvíjet teorii protivzdušné obrany.

Po skončení Velké vlastenecké války začalo nové období v rozvoji vojsk PVOs. Bylo charakterizováno výrobou dokonalejších vzorů zbraní a bojové techniky, změnou jejich organizační struktury a stanovením základů teorie protivzdušné operace.

Obsah kategorie „protivzdušné operace“

byl určován jako souhrn sražení a bojů, vedených na základě jednotného zámyslu operačními uskupeními vojsk PVOs v součinnosti se silami a prostředky PVO frontů s cílem zmaření vzdušné operace, vedenou nepřítelem proti důležitým objektům nebo prostorům státu. Přitom se bralo v úvahu, že úkoly protivzdušné obrany tý-

lových objektů a obrany uskupení ozbrojených sil zpravidla vzájemně těsně souvisí. Na základě toho se předpokládalo, že odrazení vzdušného napadení společně s vojsky PVO musí se zúčastnit také síly a prostředky PVO všech druhů ozbrojených sil, zvláště v pohraničním pásmu.

Projevily se také názory, že protivzdušné operace mohou být vedeny jak samostatně vojsky PVO, tak i společně silami a prostředky jiných druhů ozbrojených sil ve prospěch obrany velkých administrativních a politických center státu, průmyslových prostorů, objektů jednotlivých odvětví průmyslu, uskupení vojsk a systému komunikací na jednom ze strategických směrů.

Každá z těchto operací musí sledovat rozhodné cíle — zničit letecké uskupení nepřítelů, zmařit jeho útočnou vzdušnou operaci a zabezpečit neporušenost bráněných objektů.

Šlo nejen o souhrn vzdušných a protivzdušných bojů a sražení, ale o jejich vzájemně propojený souhrn, o rozhodnou a cílevědomou bojovou činnost vojsk PVO, operačního rozsahu na základě společného zámyslu a jednotného řízení, směřujících k dosažení konkrétního cíle — zničení útočícího letectva. Přitom odrazení jednoho vzdušného hromadného úderu bylo považováno za protivzdušné sražení, které bylo součástí protivzdušné operace.

V poválečném období, v podmínkách „studené války“, představovalo zvláštní nebezpečí nenadálé vzdušné napadení pravděpodobného nepřítelů jako hlavní způsob rozpoutání války imperialisty. Ve spojitosti s tím nabývaly na výjimečně důležitém významu otázky odrazení prvního hromadného úderu vzdušného nepřítelů. To vyžadovalo zasazení hlavních sil PVO všech druhů ozbrojených sil, zabezpečení jejich těsné součinnosti a centralizované velení.

Kromě toho zkušenosti z minulých válek a lokálních válek v poválečném období přesvědčivě ukázaly na nutnost plánování takových operací na široké frontě se zasazením několika velkých uskupení sil PVO a s vytvořením hluboce členěné obrany. Rozmach protivzdušné operace, množství zasazovaných sil a prostředků bude zřejmě záviset na sestavě a možnostech protistojícího leteckého uskupení, charakteru útočné vzdušné operace nepřítelů a na rozmístění bráněných objektů a jejich důležitosti.

Protivzdušná operace vojsk PVO je obrannou operací, protože řeší úkoly obrany strategických prostorů a objektů proti vzdušnému napadení. Dosáhnout úspěchu však mohou jen v tom případě, bude-li cí-

lem jejich bojové činnosti rozhodně zničení prostředků vzdušného napadení nepřítelů. Proto nejdůležitější zvláštností bojové činnosti vojsk PVO v protivzdušné operaci a především stíhacího letectva bude jejich aktivní, útočný charakter.

Základem vedení těchto operací musí být nejdůležitější principy vojenského umění:

- jednotné plánování činnosti sil PVO a jejich centralizované velení,

- soustředění hlavního úsilí protivzdušné obrany na hlavních vzdušných strategických a operačních směrech,

- rozhodné soustředování sil a prostředků PVO v průběhu operace,

- správné rozdělení sil a prostředků PVO na celé období operace, zabezpečení nutných záloh a jejich dovedné využívání,

- organizace přesné součinnosti sil PVO,

- nešablonovité operační učlenění obrany a vedení operace,

- všestranné a včasné materiální a technické zabezpečení atd.

První desetiletí po skončení války bylo jedním z důležitých období při vytváření teorie protivzdušné operace. Právě tehdy byla rozpracována a zavedena nová forma operačně strategického použití vojsk PVO — protivzdušná operace. Je však třeba mít na zřeteli, že v současné době podstata a obsah kategorie „protivzdušná operace“ prošly podstatnými změnami ve srovnání s tímto obdobím.

Další rozvoj teorie protivzdušné operace probíhal v podmínkách pokračující vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Nové období v tomto procesu začalo v polovině padesátých let v důsledku vlivu zdokonalování prostředků vzdušného napadení a zejména v souvislosti s rozpracováním a vyzbrojením armád zbraněmi hromadného ničení.

Ve spojitosti s tím se výrazně zvýšily požadavky na protivzdušnou obranu. Musí být schopna zničit letectvo v útoku dříve, než dosáhne objektů úderu, nebo způsobit mu takové ztráty, které by je donutilo vzdát se splnění bojových úkolů. To znamenalo, že protivzdušná obrana musí být maximálně nepřekonatelnou.

Z hlediska těchto faktorů ostře vyvstala otázka vývoje efektivnějších prostředků PVO. Vznik protiletadlových raketových řízených zbraní zásadně a kvalitativně ovlivnil bojové možnosti vojsk protivzdušné obrany. Předurčil hlavní směr dalšího rozvoje všech sil a prostředků PVO. Vyzbrojení leteckých útvarů raketonosnými stíhacími letouny značně rozšířilo možnosti protivzdušné obrany při ničení vzduš-

ného nepřítele na dalekých přístupech k bráněným objektům.

Všechny tyto změny a vyzbrojení vojsk PVOS dokonalejšími radiolokátory a prostředky velení měly za následek nutnost dalšího zdokonalování teorie protivzdušné obrany. Bylo to podmíněno také přechodem letectva nepřítele k činnosti v malých skupinách a jednotlivými letouny při vedení úderů na objekty (ne ve zhuštěných bojových sestavách, jak tomu bylo v průběhu druhé světové války). To vyžadovalo změny ve formách a způsobech bojového použití sil a prostředků PVO.

Stíhací letectvo současně s bojem ve velkých skupinách začalo působit v malých skupinách a jednotlivými letouny s individuálním navedením na každý vzdušný cíl. Tato okolnost byla charakteristická také pro protiletadlovou raketovou vojska. Všechno to podstatně zvyšovalo úlohu taktických stupňů PVO při odrazení úderů letectva. Hlavním obsahem protivzdušné obrany bylo zničení velkého množství malých skupin a jednotlivých letounů nepřítele, rozptýlených do šířky, hloubky a výšky. Proto dynamiku odrazení úderů prostředků vzdušného napadení v tomto období posuzovali někteří vojenští odborníci jako bojovou činnost, a ne jako protivzdušnou operaci.

Bojové možnosti prostředků vzdušného napadení nepřítele se dále zvýšily koncem padesátých a začátkem šedesátých let, kdy se ve výzbroji objevily křídlaté a mezikontinentální balistické rakety s jadernou hlavicí. To značně změnilo úlohu a podíl bombardovacího letectva ve válce. Raketové jaderné zbraně se staly hlavním prostředkem boje.

Hlavními principy použití všech těchto prostředků vzdušného napadení jsou překvapivost, hromadné použití, cílevědomost a rozhodnost činnosti.

Operační uskupení sil nepřítele, které vedou vzdušnou kosmickou operaci, zahrnuje rakety různého určení, taktické letectvo, letectvo letadlových lodí a strategické letectvo.

Nenadále vedení hromadných raketových a leteckých úderů na hlavní uskupení vojsk na válčišti, na velká průmyslová, ekonomická a administrativní a politická centra, ekonomické prostory, energetické uzly a komunikace je považováno v souladu s válečnou doktrínou NATO za hlavní způsob rozpoutání války proti státům socialistického společenství.

Rychlý kvalitativní rozvoj prostředků vzdušného napadení měl za následek další zdokonalování forem a způsobů používání vojsk PVOS. Toto znovu donutilo hodnotit protivzdušnou operaci jako hlavní

formu boje s prostředky vzdušného napadení nepřítele.

Uskutečnily se však značné změny v samotné podstatě takových operací. Jestliže v letech druhé světové války a v prvním desetiletí po ní šlo jen o protiletadlovou obranu, pak po zavedení raket neustále narůstá podíl problematiky protiraketové boje.

Koncem šedesátých a v sedmdesátých letech měly protivzdušné operace velké rozhodné cíle, rychlý průběh protivzdušných sražení a bojů a zvětšení prostorového rozmachu. Kromě toho se předpokládalo, že budou více dynamické, intenzivní a současně časově omezené. To bylo podmíněno především zkrácením doby trvání útočných vzdušných operací. Jestliže v letech druhé světové války doba jejich trvání dosahovala několik týdnů a dokonce měsíců, pak v současnosti, na základě zkušeností ze cvičení letectva USA a NATO, se zkrátila na 3–5 dnů.

Zahraniční vojenští odborníci předpokládají, že boj s novými prostředky vzdušného napadení, zvláště s balistickými a křídlatými raketami a raketami typu „vzduch—země“, postavil před teorií protivzdušné operace řadu složitých otázek. Jednou z nich je zničení letounů-nosičů do čáry odpálení křídlatých raket a za jejich letu, dále rychlých vzdušných cílů v přizemních výškách a s malým efektivním povrchem odrazu. Za těžký komplexní problém teorie protivzdušné operace považují kromě toho zabezpečení odolnosti a vysoké efektivnosti uskupení vojsk PVO.

Zkušenosti z lokálních válek dokazují, že v soudobých podmínkách se výrazně zesílil samotný boj mezi letectvem v útoku a prostředky PVO. Je to podmíněno tím, že protiraketový a protiletadlový manévry letectva v pásmech bojové činnosti sil PVO, lety v přizemních a malých výškách a další způsoby boje nemohou dostatečně zabezpečit průlom systému PVO. Proto palné ničení a radioelektronické umlčení protiletadlových prostředků se staly jedním z nejdůležitějších úkolů letectva v útoku.

Letectvo, které v průběhu lokálních válek narazilo na silnou činnost protiletadlových kompletů, snažilo se především zničit je protiradiolokačními raketami. K průlomu systému PVO, ničení protiletadlových prostředků, radiolokačtorů, míst velení, leteckých stíhacího letectva strana v útoku vyčleňovala 30–60 % letounů z celkového počtu letounů zúčastněných v náletu. Proto otázky odolnosti, vysoké efektivnosti uskupení vojsk PVO a včasné obnovení bojeschopnosti nabývají na prvořadé významu v teorii protivzdušné operace.

Lokální války ve Vietnamu a na Blízkém východě potvrdily přímou závislost výsledků boje s letectvem nepřítelů na úrovni bojové pohotovosti sil a prostředků PVO, důležitost pevného centralizovaného velení, nutnost cílevědomé přípravy k boji s nízkou letícími cíli a vypracování speciálních způsobů jejich zničení.

Je možné mít dostatek mohutné soudobé techniky PVO. Je-li však bojová pohotovost na nízké úrovni, nemůže splnit stanovené úkoly. Například v arabsko-izraelské válce v roce 1967, i když egyptská armáda měla silnou PVO, schopnou odrazit napadení izraelského letectva, nemohla tento úkol splnit pro neschopnost velení. K odražení prvního hromadného úderu agresora, který prakticky rozhodoval o výsledku války, nebyly v pohotovosti ani pozemní prostředky PVO, ani stíhací letectvo.

Lokální války kromě toho potvrdily, že efektivnost činnosti uskupení PVO jsou ve značné míře závislé na:

- dále zjištění prostředků vzdušného napadení za jejich letu v jakýchkoli výškách, včetně přízemních,

- včasné manévry silami a prostředky PVO,

- společném použití útvarů, vyzbrojených různými typy kompletů, které pokrývají celý rozsah výšek,

- možné činnosti stíhacího letectva a protiletadlových raketových vojsk v jednom pásmu atd.

V průběhu bojové činnosti letectvo při průlomu systému PVO široce využívalo malých výšek a snažilo se v první řadě zničit místa velení a radiolokátory nebo znemožnit jejich práci s využitím prostředků radioelektronického boje. V těchto podmínkách nebylo vždy možné centralizované velení a v řadě případů obránce přešel k decentralizovanému využívání sil a prostředků PVO. Pružné spojování centralizace a decentralizace velení umožňovalo zvýšit jeho mobilitu a operativnost, úspěšněji plnit stanovené úkoly v manévrovém charakteru bojové činnosti, zvláště když nadřízený orgán velení nebyl schopen efektivně reagovat na změnu situace.

Teorie PVO ve svém rozvoji musí neustále brát v úvahu změny ve formách a způsobech bojové činnosti letectva pravděpodobného nepřítelů. V obecných rysech je možné shrnout je takto: V roce 1976 byly v NATO přijaty jednotné zásady činnosti taktického letectva v soudobé válce. V dokumentu, ve kterém jsou zobrazeny, jsou formulovány funkce spojených vojenských vzdušných sil NATO a klasifikovány

druhy vzdušných operací, plánovaných na evropském válečném území, jsou stanoveny principy bojového použití letectva.

První vzdušné operace, pro jejichž vedení specialisté NATO předpokládají využít až 70 % letounů z celkového složení letectva na válečném území, považují za hlavní formu řešení úkolů vybojování nadřazenosti vzduchu a nadvlády ve vzduchu a zničení uskupení pozemních vojsk nepřítelů v průběhu letecké podpory a izolování prostoru bojové činnosti. Přitom jsou toho názoru, že k vybojování nadvlády ve vzduchu nestačí jen zničit protistojící uskupení letectva, ale je nutné kromě toho zničit síly a prostředky protivzdušné obrany, zejména protiletadlová raketová vojska. Jenom v tomto případě bude možné splnit všechny ostatní bojové úkoly. Účinná vzdušná operace tak podle jejich názorů směřuje především ke zničení leteckých, raketových jaderných uskupení a uskupení PVO protistojící strany.

Zahraniční vojenští odborníci soudí, že k efektivnímu řešení všech těchto úkolů v první účinné vzdušné operaci je nutné vést 3—5 a v dalším 2—3 hromadné údery. Přitom první den jsou vedeny dva hromadné údery a v dalších dnech po jednom úderu. Sestava letectva v hromadném úderu může mít tři sledy.

Do prvního sledu jsou vyčleňovány síly, předurčené ke zničení prostředků PVO, k vedení průzkumu a radioelektronického boje; do druhého sledu — hlavní úderné síly letectva; do třetího — síly a prostředky k dokončení úsilí prvního sledu. Vedení účinných vzdušných operací vyžaduje zasazení nejen velkých sil bojového letectva, ale také sil a prostředků pozemních vojsk, zejména operačně taktických raket.

Analýza zkušeností z lokálních válek a názorů zahraničních odborníků na způsoby bojového použití prostředků vzdušného napadení svědčí o tom, že ke zmaření takových účinných vzdušných operací na válečném území bude zapotřebí vést protivzdušné operace s využitím sil a prostředků druhých ozbrojených sil, za rozhodující úlohy vojsk PVO, dále hluboce členěná jejich operační sestava a potřebné zálohy. Tyto operace budou svým charakterem společné, protože se jich mohou zúčastnit různorodá vojska, síly a prostředky, které budou udržovat těsnou součinnost mezi sebou v průběhu boje s prostředky vzdušného napadení.

Jednou z nejdůležitějších zásad teorie protivzdušné operace, která vyplývá ze zkušeností minulých válek, je to, že její příprava (stejně tak jako operací jiných

druhú ozbrojených sil) zahrnuje opatření k vytvoření potřebného uskupení vojsk, plánování bojové činnosti k odrazení úderů vzdušného nepřítele podle několika nejpravděpodobnějších variant, organizaci velení, součinnosti a všechny druhy zabezpečení. Realizace těchto opatření se uskutečňuje současně s organizací systému PVO, který je budován na základě jednotného zámyslu v rozsahu celého státu.

Nejdůležitější oblastí přípravy protivzdušné operace je její plánování. V jeho průběhu na základě všestranného zhodnocení a hlubokého předvídání zámyslu a možného charakteru činnosti vzdušného nepřítele je nutné určit nejvýhodnější způsoby použití všech sil PVO a zabezpečit

jejich sladění úderů co do cílů, času a prostoru.

Zvláštní význam v období přípravy protivzdušné operace má vědecky zdůvodněné prognózování činnosti na celou její dobu trvání. Je to podmíněno tím, že plánovat činnost vojsk PVO je nutné nejen na období odrazení prvního úderu, ale na celou operaci, tj. k odrazení několika úderů nepřítele. Proto k plánování odrazení jeho druhého a dalších úderů bude nutné prognózovat následky a výsledky činnosti vlastních vojsk po každém úderu. Mezi jiným je nutné prognózovat situaci bráněných objektů, ztráty nepřítele, situaci vlastních vojsk, spotřebu materiálně technických prostředků atd.

Současné podmínky přináší mnoho nového do organizace boje s prostředky vzdušného napadení. Zejména proto probíhají značné změny v samotné podstatě protivzdušné operace. Výrazně se změnil jak obsah samotného pojmu této operace, tak i mnohé aspekty její přípravy a vedení. Přitom na prvořadém významu nabývá rozpracování vědecky zdůvodněných principů, forem a způsobů bojové činnosti vojsk PVO, které odpovídají perspektivě rozvoje sil vzdušného napadení pravděpodobného nepřítele. Další rozpracování vyžadují otázky přípravy a vedení protivzdušné operace, metody jejího plánování, velení vojskům s využíváním automatizovaných systémů velení a výpočetní techniky. Důležitým úkolem je kromě toho dále všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk v operaci. Správně řešit vzniklé problémy, hluboce pronikat do podstaty nových jevů, vyvozovat potřebné teoretické a praktické závěry, je důležitým úkolem operačního umění vojsk PVO.